

Kunnskapsoppsummering om bekymringsfullt fravær

Behov for mer forskning om fravær

En fersk kunnskapsoppsummering viser at det er vanskelig å fastslå om høyt fravær i skolen er et økende problem. Manglende nasjonal statistikk og ulik begrepsbruk blant forskerne er noen av årsakene til kunnskapshullet.

RAPPORT | SIST ENDRET: 27.04.2023

Tittel:

Kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen

Rapporten:

Last ned rapporten hos Fafo (PDF)

Forfatter:

Ida Kjeøy og Rebekka Ravn Lysvik

ISBN:

978-82-324-0686-9 (Nettutgave)

Utgiver:

Fafo

År:

2023

Hovedfunn

- Forskere finner ulike årsaker til fravær, men få har analysert flere årsaker samtidig.
- Forskningen er preget av mangelfull statistikk om fravær.
- Det finnes lite forskning som får frem elevstemmen.

Udir mener

Udir vet at flere elever har bekymringsfullt fravær, noe som kan ha store faglige og sosiale

konsekvenser for dem. Bekymringsfullt skolefravær er også en påkjenning for familiene det gjelder. Dette tar vi på alvor, og skal nå vurdere hvordan vi kan få bedre informasjon om fraværet i skolen.

Bekymringsfullt skolefravær kan ha mange årsaker og er et sammensatt problem, men det er ikke elevenes ansvar. Vi mangler nødvendig statistikk for å ta ordentlig tak i kompleksiteten i problemstillingen.

Det er også behov for noe mer forskning, inkludert forskning som tar utgangspunkt i elevenes stemme.

Dette er første del av et større oppdrag for å vurdere hva vi kan gjøre for å øke tilstedeværelsen på skolen på kort og lang sikt.

Ulike definisjoner av skolefravær og årsakene som ligger bak

Forskning på fravær i skolen preges av uenighet om begreper og definisjoner. Det er heller ikke enighet om terskelen for når skolefravær anses å være for høyt eller bekymringsfullt.

Forskningen skiller i hovedsak mellom individuelle, familierelaterte og skolerelaterte årsaker til skolefravær. De fleste studiene understreker at årsakene til fravær er kompliserte og sammensatte, men det er bare et fåtall som har gjort analyser av sammensatte årsaker til skolefravær.

Det er en tendens til at forskningsdesign som har skoleansatte som primærkilde peker på forhold i familien som årsaker til fraværet, mens forskningsdesign med foreldre eller elever som primærkilde ofte peker på forhold i skolen.

Mangelfull statistikk om fravær preger forskningen

Rapportserie

Dette er første rapport i en serie på to rapporter. Neste rapport kommer høsten 2023.

Tilstedeværelse på skolen er viktig for at elevene skal kunne lære mest mulig, og for at skolene skal kunne skape et godt læringsmiljø der elevene følges opp både sosialt og faglig. Utdanningsdirektoratet har fått signaler om at flere elever enn tidligere har bekymringsfullt høyt skolefravær, men manglende nasjonal statistikk gjør det vanskelig å bekrefte eller

avkrefte denne utviklingen. Utdanningsdirektoratet har derfor gitt Fafo i oppdrag å utarbeide en kunnskapsoppsummering om høyt fravær og NIFU i oppdrag å kartlegge skoleledere og skoleeieres opplevelser og praksis knyttet til bekymringsfullt fravær.

Mangelfull statistikk på fraværsfeltet gjør det vanskelig å si noe om utbredelsen av fravær, samt utviklingen over tid. Utdanningsdirektoratet har statistikk over fravær på 10. trinn og på videregående skole, men siden elevene kan få slettet inntil 10 dager av fraværet sitt fra vitnemålet, gir ikke denne statistikken et fullstendig bilde.

Blant studiene som tar sikte på å si noe om omfanget av fravær er det store variasjoner i hvordan begrepet defineres og måles, noe som gjør at det er vanskelig å følge fraværet over tid og sammenligne studier.

Kunnskapsoppsummeringen retter søkelys mot tiltak for å redusere fravær eller hjelpe elever med høyt eller bekymringsfullt fravær, men det finnes få tiltak som har blitt evaluert. Dette kan blant annet henge sammen med svakhetene i fraværsdata, fordi forskere mangler et nullpunkt å måle effekt av tiltak utfra.

Det finnes lite forskning som får frem elevstemmen

Forskning påpeker at godt samarbeid mellom skole og hjem kan være avgjørende for å fange opp og forhindre bekymringsfullt fravær. Det er imidlertid få studier som inkluderer elevenes egne perspektiver. Kunnskapsoppsummeringen tyder på at få forskere har spurt elever med høyt fravær om hva de mener de trenger for å komme på skolen. Det anbefales at synspunkter fra berørte elever, foreldre og lærere supplerer forskningen i tiden fremover.

Om rapporten

I denne kunnskapsoppsummeringen har Fafo sammenstilt skandinavisk forskning og drøfter ulike begreper som brukes om fravær, årsaker til bekymringsfullt fravær, utbredelsen av høyt fravær i Norge, og hva forskning sier om tiltak som kan redusere skolefravær.

Kunnskapsoppsummeringen bygger på en gjennomgang av 39 skandinaviske forskningsbidrag om høyt fravær fra de siste 15 årene. Kunnskapsoppsummeringen er gjennomført etter en klar og etterprøvbar metode, men på grunn av oppdragets begrensede tidsramme har forskerne gjort pragmatiske litteraturutvalg og kan derfor ikke garantere at alle relevante studier har blitt fanget opp.